

Quittner Péter

Veszélyes árazási gyakorlat a telekommunikációs szektorban

Az elmúlt időszakban az energia- és élelmiszerárak jelentős megugrása az átlagos infláció nagymértékű megemelkedéséhez vezetett. A hazai lakossági telekommunikációs szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások az idei évben változtattak árazási gyakorlatukon és az átlagos inflációhoz indexáló, visszatekintő áremeléseket hajtottak végre, amely mértéke az uniós átlag és a környező országokban tapasztalt többszöröse volt. A magyar telekommunikációs szolgáltatások vásárlóerő-paritáson mért ára már 2021-ben is meghaladta az uniós átlagot, amit felerősít az idei és a jövő évben várható további árnövekedés. A visszatekintő árindexálás miatt felvethető a kérdés, hogy az áremeléseket aktuális költségnövekedések indokolják-e, ami a lakosság jóléte és versenyjogi szempontból egyaránt fontos.

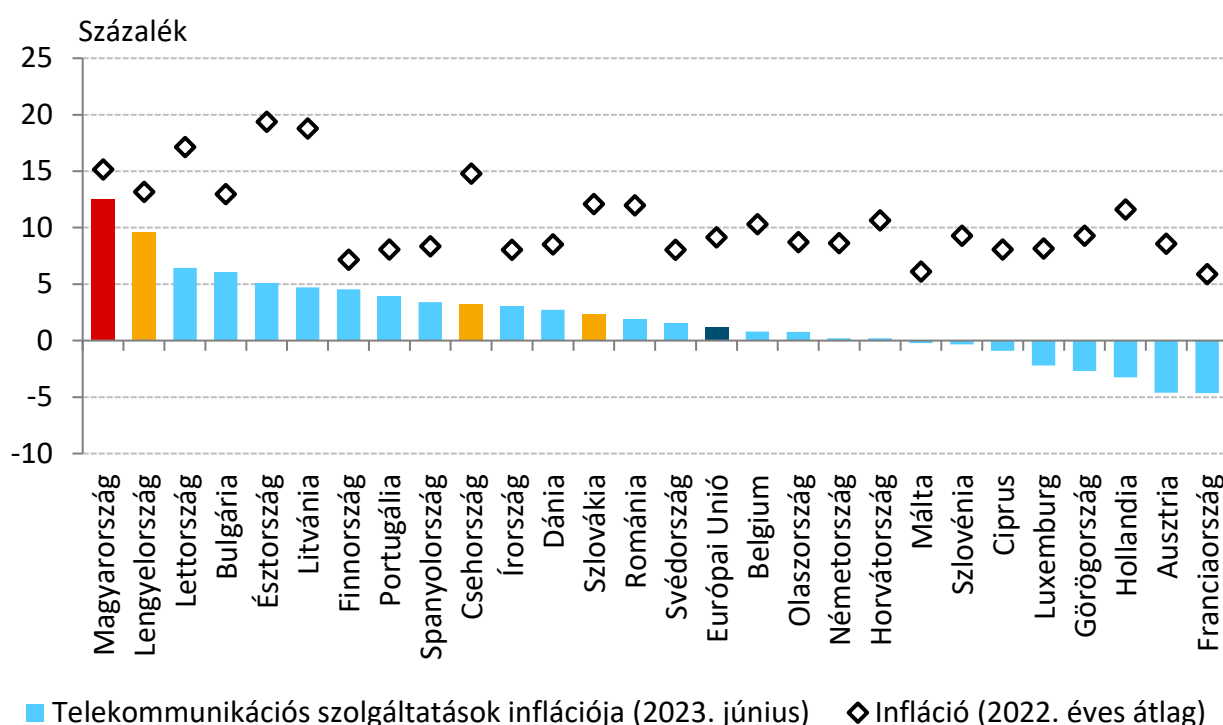
A XXI. században a telekommunikációs szolgáltatások mellett, hogy alapvető lakossági szükségletet elégítenek ki, döntően befolyásolják a gazdaságok versenyképességi lehetőségeit is. Ezen szolgáltatások árazása kiemelt jelentőségű kérdés. A KSH adatai alapján 2022-ben a háztartások 91,4 százaléka rendelkezett internethozzáféréssel és a lakosság 83,4 százaléka használja az internetet napi szinten vagy folyamatosan. Emellett az ezer főre jutó mobiltelefon-előfizetések száma meghaladja az 1400-at, azaz átlagosan már minden lakosra jut legalább egy előfizetés, amivel valamilyen formában telekommunikációs szolgáltatást vesz igénybe. A telekommunikációs szolgáltatások árainak monitorozása azért is fontos, mert a hazai fogyasztói kosár közel 3 százalékát, ezen belül a piaci szolgáltatások közel 11 százalékát fedi le. Emellett az ágazatot oligopol piacszerkezet jellemzi, ahol a verseny figyelése és állandó ellenőrzése fontos a káros piaci magatartások kiszűrése szempontjából.

Az idei évben a lakossági telekommunikációs szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások jelentősen módosították a korábbi árazási gyakorlatukon, aminek következtében a szolgáltatások jelentősen drágultak. Az érintett vállalatok 2022 nyarának végén és őszén módosították a Lakossági Általános Szerződési Feltételeiket (ÁSZF), amelyben a 2023-as évtől kezdődően automatikus átárazási mechanizmust, árindexálást vezettek be. Az árindexálás visszatekintő jellegű, az automatikus árváltozás mértéke minden esetben a megelőző év átlagos inflációján alapul. Az előző év átlagos inflációján alapuló visszatekintő átárazás következménye, hogy a telekommunikációs szektor áraiba olyan – az ágazat működési költségei szempontjából kevésbé releváns – tényezők is beépülnek, mint az élelmiszerárak emelkedése. Így például a

telekommunikációs szolgáltatások idei év eleji áremelésének mértékét jelentős mértékben meghatározták a 40–50 százalékkal emelkedő tejtermék és kenyér árak is.

Az új átárazási gyakorlat következtében a telekommunikációs szolgáltatások ára hazánkban nőtt a legnagyobb mértékben az Európai Unióban. 2023 júniusában a telekommunikációs szolgáltatások ára 12,5 százalékkal nőtt éves alapon, ami az Európai Unióban megfigyelt átlagos növekedés (1,2 százalék) több, mint tízszerese, de a régió átlagánál (5,1 százalék) is majdnem két és félszer magasabb (1. ábra).

1. ábra: Telekommunikációs szolgáltatások inflációja 2023 júniusban és a tavalyi éves átlagos infláció alakulása az Európai Unió országaiban

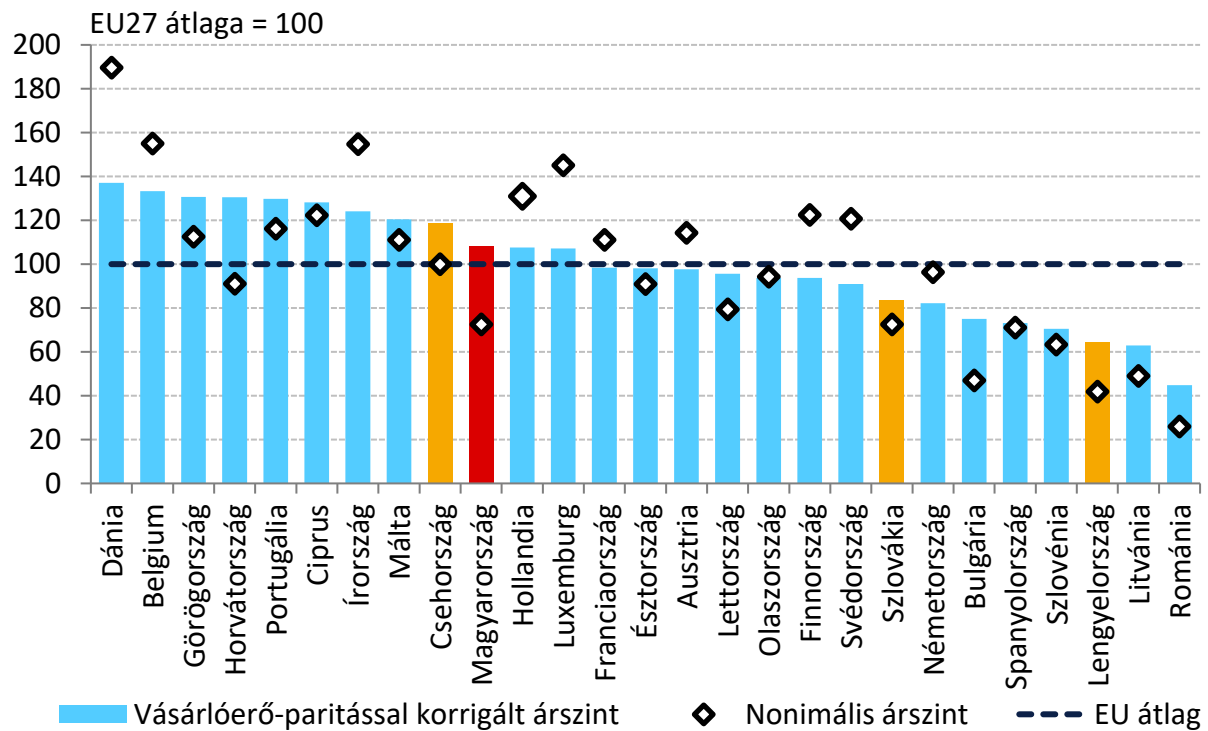

Megjegyzés: HICP adatok alapján.

Forrás: Eurostat

A hazai telekommunikációs szolgáltatások árszintje nominálisan, euróban számítva továbbra is alacsonyabb az Európai Unió átlagánál. 2021-ben az árszint nominálisan 27,5 százalékkal volt alacsonyabb (2. ábra). Az Európai Bizottság legfrissebb felmérése alapján a hazai nominális árszint uniós viszonylatban az alsó harmadba, régiós összevetésben pedig a középmezőnybe tartozik.

2. ábra: Telekommunikációs szolgáltatások árszintje az Európai Unió országaiban (2021)

Megjegyzés: 33 különböző kategóriájú telekommunikációs szolgáltatás kategóriánként legolcsóbb ajánlata alapján. A különböző kategóriák aggregálása a vásárlóerőparitás-számítás esetében is alkalmazott EKS módszerrel történt.

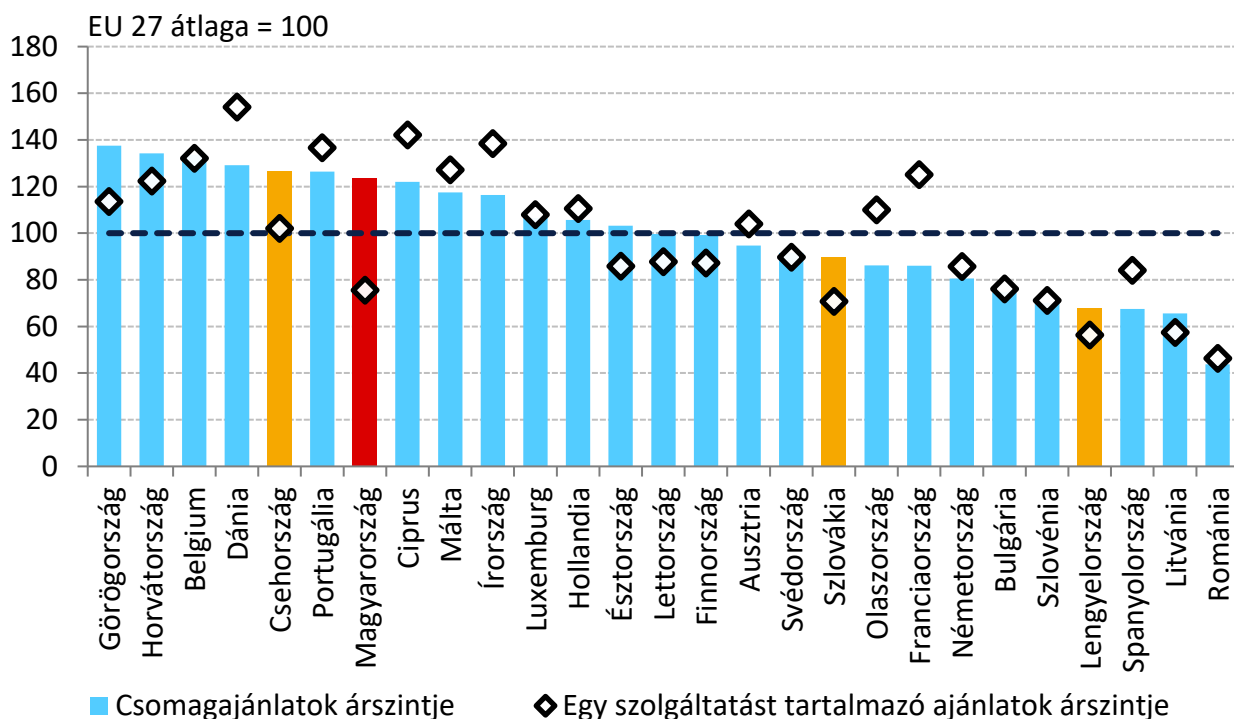
Forrás: Európai Bizottság (DESI), Eurostat, MNB-számítás

Azonban a vásárlóerő-paritással korrigált árszint uniós szinten már a középmezőnyben van. Az árak nemzetközi összehasonlítása esetén a közös deviza mellett érdemes az országok közötti eltérő általános árszintekre is korrigálni, amit a vásárlóerő-paritás használata tesz lehetővé. Az európai rangsorban hazánk így a 10., míg a visegrádi országok közül a második legdrágább Csehország után. A régió belül a magyar és a cseh árszint kiemelkedik, 30–40 százalékkal haladja meg az utánuk következő szlovák telekommunikációs szolgáltatások árát.

Becsléseink alapján – figyelembe véve az idei év eleji áremelkedést is – a hazai árszint jelenleg nominálisan már csak 21 százalékkal marad el az uniós átlagtól, vásárlóerő-paritással korrigálva pedig már 17 százalékkal haladja meg azt. A relatív árszint emelkedése ellenére régió belüli helyezésünk nominális értelemben és vásárlóerő-paritással korrigálva is még változatlan maradhatott.

A magyar árszabási gyakorlat jelentősen eltér az átlagos európai gyakorlattól. Hazánkban az egyszerre több telekommunikációs szolgáltatást (például vezetékes internetet és kábeltévét vagy mobilbeszélgetést és mobilinternetet) tartalmazó csomagok uniós átlaghoz viszonyított árszintje számottevően magasabb, mint az önállóan értékesített szolgáltatásoké (3. ábra). Ez a 48,3 százalékpontos különbség a csomagok és az önálló szolgáltatások árszintje között egyedülálló és arra utal, hogy bár Magyarországon az önállóan értékesített telekommunikációs szolgáltatások olcsóbbak, viszont cserébe a hazai szolgáltatók az Európában megszokottnál kisebb mennyiségi kedvezményeket nyújtanak azoknak a vásárlóknak, akik egyszerre több szolgáltatást tartalmazó csomagot vásárolnak.

3. ábra: Önálló telekommunikációs szolgáltatások és csomagajánlatok vásárlóerő-paritással korrigált árszintje az Európai Unió országaiban (2021)

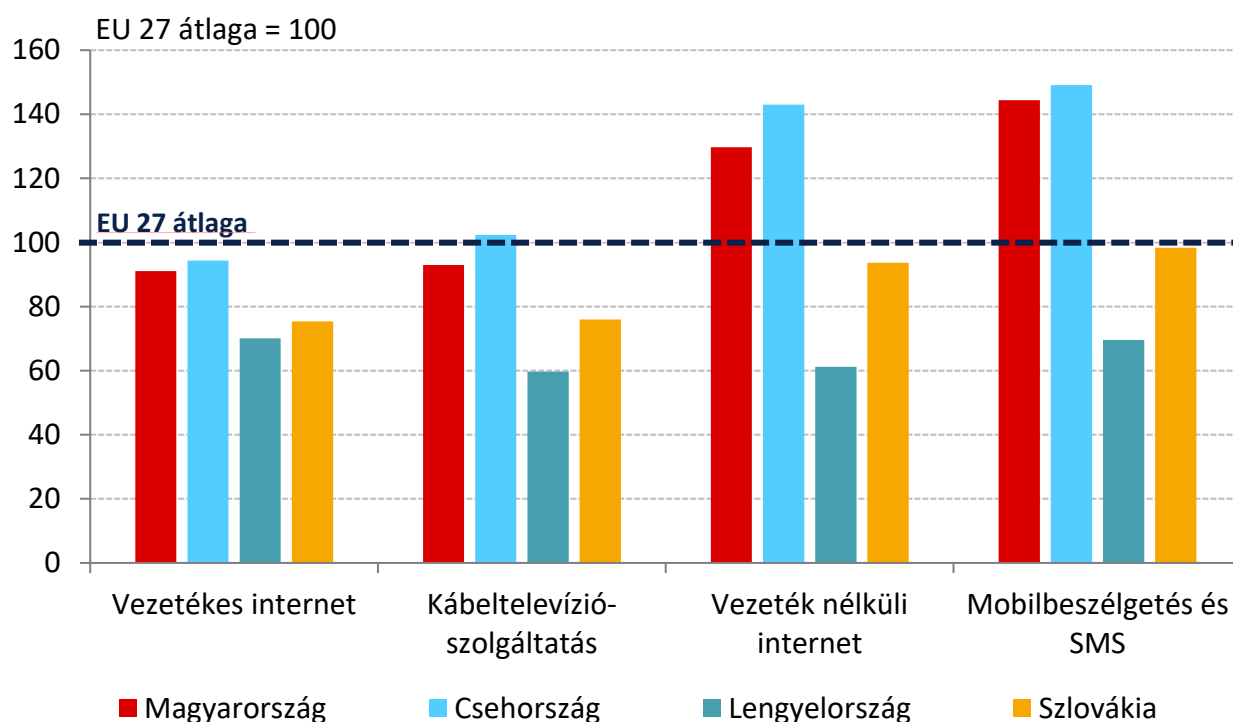
Megjegyzés: 33 különböző kategóriájú telekommunikációs szolgáltatás kategóriánként legolcsóbb ajánlata alapján. A különböző kategóriák aggregálása a vásárlóerő-paritás-számítás esetében is alkalmazott EKS módszerrel történt.

Forrás: Európai Bizottság (DESI), MNB-számítás

Az uniós átlagnál magasabb (vásárlóerő-paritással korrigált) hazai árszint a vezetékek nélküli telekommunikációs szolgáltatásokhoz köthető. A vezetékek nélküli internet és mobiltelefon-szolgáltatás 29,7, illetve 44,4 százalékkal drágább az uniós átlagnál.

Ezzel szemben a vezetékes internet és kábeltelevízió szolgáltatások közel 10 százalékkal olcsóbbak, mint az átlagos árszint (4. ábra). A vezeték nélküli internet és a mobilbeszélgetések vásárlóerőparitással korrigált ára Magyarországon a lengyel díjak több, mint kétszerese.

4. ábra: Különböző telekommunikációs szolgáltatások vásárlóerő-paritással korrigált árszintje a régióban (2021)

Megjegyzés: 33 különböző kategóriájú telekommunikációs szolgáltatás kategóriánként legolcsóbb ajánlata alapján. Az egyes csoportok az önálló és a csomagajánlatokat is tartalmazzák. A különböző kategóriák aggregálása a vásárlóerőparitás-számítás esetében is alkalmazott EKS módszerrel történt.

Forrás: Európai Bizottság (DESI), MNB-számítás

Kiemelt fontosságú, hogy a lakossági telekommunikációs szolgáltatások ára az automatikus inflációkövetés helyett a költségekkel indokolt mértékben növekedjen.

Az automatikus, előző évi infláción alapuló áremelés nem tükrözi a vállalatok tényleges költségemelkedését. Jó példa, hogy az egyik legnagyobb lakossági telekommunikációs szolgáltató közzétett gyorsjelentése alapján a cég bevételei az idei év első felében 13,3 százalékkal, míg a működési költségek 9 százalékkal nőttek az előző év azonos időszakához képest. A második negyedévben tapasztalható, nagyrészt az áremelésből származó 16,5 százalékos árbevétel-növekedés több, mint 70 százaléka a

működési eredményt gyarapította, ami így 2023 első félévében 32,3 százalékkal emelkedett. A cég március 1-jével emelte az árait a tavalyi átlagos inflációval megegyező mértékben és hasonló mértékű áremelést hajtott végre az ágazat többi szereplője is január és május között.

Az automatikus átárazás helyett a szolgáltatók közötti élénk verseny járulhat hozzá az inflációs nyomás enyhüléséhez és az árstabilitás mihamarabbi eléréséhez. A visszatekintő árazás gyengíti a vállalatok közötti árverseny kialakulásának lehetőségét, ezzel kedvezőtlen helyzetbe hozza a fogyasztókat és a dezinflációs folyamatot is elnyújtja.